

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Філософський факультет

Кафедра релігієзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана
філософського факультету
Дмитро НЕЛИТА
«31» 08 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КОНФЕСІЙНІ ВІЙНИ В ЄРОПЕЙСЬКІЙ ІСТОРІЇ

для студентів
галузь знань 03 Гуманітарні науки
спеціальність 031 Релігієзнавство
освітній рівень другий (магістерський)
освітня програма Релігієзнавство
вид дисципліни вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021 / 2022
Семестр	IV
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі: Сарапін Олександр Васильович, к. ф. н., доцент кафедри релігієзнавства

Пролонговано: на 20 22 / 2023 н.р.   «31» 08 2021 р.
(підпис, ПІБ, дата)
на 20 ___ / 20 ___ н.р. (_____) « ___ » 20 ___ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2021

Розробник: *Сарапін Олександр Васильович, к.ф.н., доцент кафедри релігієзнавства*

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри релігієзнавства

(підпис)

(Євген ХАРЬКОВЩЕНКО)

Протокол № 1 від «26» серпня 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією факультету

Протокол від «31» серпня _____ 2021 року № 2

Голова науково-методичної комісії

(підпис)

Ірина МАСЛІКОВА)

(прізвище та ініціали)

Транслюовано на 2022-2023 н.р. Лр. №2 від 31.08.2022

Маслікова Т.Т.

ВСТУП.

1. Мета дисципліни – ознайомлення студентів з важливими проблемами, які стосуються змісту та основних форм конфесійних війн в європейській історії з метою аналізу причин, особливостей розгортання та наслідків загострення можливих релігійних конфліктів та вироблення рекомендацій задля їх недопущення.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

1. **Знати** особливості викладу основних тем дисципліни

2. **Вміти** пояснити причини, особливості проведення та наслідки найбільш помітних конфесійних військових протистоянь в європейській історії.

3. **Володіти елементарними навичками** наукового дослідження та критичного аналізу джерел; використання іншомовних фахових інформативних джерел з тематики конфесійних війн.

3. Анотація навчальної дисципліни:

є вибірковою навчальною дисципліною для спеціальності «релігієзнавство», котра викладається у другому семестрі II курсу магістратури. Виклад цієї дисципліни передбачає аналіз причин, особливостей розгортання подій, пов'язаних з історією конфесійних війн та їх наслідків у контексті утвердження релігійного плюралізму в Європі. Відповідно, ознайомлення з темами дисципліни сприятиме більш якісному розумінню студентами проблем, пов'язаних з історією міжконфесійних протистоянь.

4. Завдання (навчальні цілі):

ознайомити студентів з пропедевтичними питаннями, що стосуються ідентифікації протестантської філософії і теології. Розкрити теоретичний потенціал здобутків визначних представників протестантської думки у контексті розгортання основних її етапів. Показати внесок протестантських мислителів і теологів у процес формування філософських ідей і, більш ширше, культурного надбання людства.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

ЗК 2. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 8. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ФК 3. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення у галузі релігієзнавства, розв'язувати сучасні релігієзнавчі проблеми.

ФК 6. Здатність здійснювати предметний компаративний аналіз феноменів, що репрезентують унікальність і різноманітність релігійних традицій світу.

ФК 8. Здатність надавати експертно-аналітичну оцінку та прогнозувати потенційні можливості використання релігії з метою деструктивного впливу на свідомість і психіку людей, розпізнавати найбільш поширені маніпуляційні стратегії.

ФК 9. Здатність визначати й розробляти стратегічні пріоритети у галузі релігійної свободи і релігійної безпеки України з урахуванням особливостей державно-конфесійних та міжрелігійних відносин.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1.	Свідчення про основні форми конфесійних війн в європейській історії	лекції, самостійна робота	тест- контрольна робота,	10

			підсумкова контрольна робота	
1.2.	передумови, причини та наслідки конфесійних війн	лекції, самостійна робота	тест-контрольна робота, підсумкова контрольна робота	10
1.3.	особливості внутрішньоконфесійного протистояння у християнському світі та ісламо-християнської конфронтації епохи середньовіччя та абсолютизму	лекції, самостійна робота	тест-контрольна робота, підсумкова контрольна робота	5
1.4.	дослідницькі установки у сприйнятті різних форм конфесійних війн, обмежених контекстом європейської історії	лекції, самостійна робота	тест-контрольна робота, підсумкова контрольна робота	5
1.5.	зміст основних текстів, в яких яскраво розкриваються події, пов'язані з конфесійними війнами в європейській історії	лекції, семінари, самостійна робота	тест-контрольна робота, індивідуальна самостійна робота, підсумкова контрольна робота	10
	Вміги:			
2.1.	Демонструвати обізнаність з дослідницькими проектами і спеціалізованою літературою, в яких розкриваються питання, що стосуються тематики конфесійних війн	семінари, самостійна робота	усні доповіді, тест-контрольна робота, підсумкова контрольна робота	10
2.2.	пояснювати запропоновані дослідниками розв'язання проблем, що стосуються різних аспектів конфесійних війн	семінари, самостійна робота	усні доповіді, підсумкова контрольна робота	10
2.3.	орієнтуватися у першоджерелах, коментованій літературі та реферативних викладах	семінари, самостійна робота	усні доповіді,	5
	Комунікація:			
3.1.	Використовувати знання іноземних мов для аналізу читання новітньої спеціалізованої літератури у процесі підготовки до семінарських занять та написання самостійних робіт	семінари, самостійна робота	усні доповіді, диспути	5
3.2.	подавати результати опрацьованих першоджерел у вигляді доповідей	семінари, самостійна робота	усні доповіді, диспути	10

	і повідомлень			
3.3.	проводити на належному рівні полеміку щодо дискусійних аспектів розв'язання питань, що стосуються тематики конфесійних війн в європейській історії.	семінари, самостійна робота	усні доповіді, диспути	10
	Автономність та відповідальність:			
4.1.	Здійснювати самостійний пошук рекомендованої до семінарів та додаткової літератури з тематики конфесійних війн	семінари, самостійна робота	усні доповіді, диспути	5
4.2.	нести відповідальність за достовірність і конфесійну неупередженість дослідницьких розшуків, письмових робіт та апробованих на семінарах докладів.	семінари, самостійна робота	усні доповіді, диспути	5

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	1.1-1.4.	1.5	2.1-2.3	3.1-3.3	4.1-4.2.
Програмні результати навчання					
ПРН 4. Оцінювати і критично аналізувати державно-конфесійні, міжконфесійні та міжрелігійні відносини, стан релігійної свободи і релігійної безпеки в Україні та світі.	+		+	+	+
ПРН 6. Ефективно взаємодіяти у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різних рівнів, релігійними організаціями, віруючими й невіруючими особами.			+	+	+
ПРН 8. Систематизувати факти релігійного життя суспільства, інтерпретувати релігійні події та явища на основі розуміння специфіки впливу релігії на суспільні процеси.	+	+	+	+	+
ПРН 10. Приймати ефективні рішення при розв'язанні складних задач і проблем релігієзнавства та у ширших контекстах, зокрема в умовах неповної інформації та суперечливих вимог.	+		+	+	+
ПРН 11. Розробляти наукові і прикладні проекти у сфері релігієзнавства з урахуванням цілей та обмежень, а також соціальних, економічних і правових аспектів.			+	+	+

7. Схема формування оцінки:

7.1 Форми оцінювання

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1–1.5), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (**вміння 2.1-2.3**); (**комунікація 3.1-3.3**); (**автономність та відповідальність 4.1-4.2**), що складає 60% загальної оцінки.

Оцінювання семестрової роботи:

1. **Усна доповідь, доповнення та участь в дискусіях на семінарах:** РН 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.2 – 36 / 60 балів

2. **Індивідуальна самостійна робота (реферат на тему: «Публікації з теми конфесійних війн в контексті європейської історії у творах вітчизняних дослідників: минуле і сьогодення»):** РН 1.4, 2.1, 2.3, 3.1, 3.2, 4.2 – 6 / 10 балів
3. **Тест-контрольна робота:** РН – 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1 – 6 / 10 балів

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх (двох) частин навчальної дисципліни. Загальна семестрова оцінка складаються із балів, отриманих за 1) аудиторну роботу (усні доповіді, доповнення та участь в дискусіях на семінарах), 2) індивідуальну самостійну роботу (підготовка реферату), 3) тест-контрольну роботу. Всі види робіт в семестрі мають в підсумку:

- в максимальному вимірі 80 балів
- в мінімальному вимірі 48 балів

У разі відсутності на семінарському занятті студент має відпрацювати завдання на семінар в письмовій формі.

Підсумкова контрольна робота в письмовій формі: РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2. – 12 / 20 балів

Підсумкове оцінювання у формі заліку:

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів за систематичну роботу впродовж семестру з урахуванням підсумкової контрольної роботи. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання.

Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж критичний мінімум – 60 балів, для одержання заліку необхідно обов'язково відпрацювати пропущені теми в письмовій формі та здати/надіслати електронною поштою викладачу, що проводить семінарські заняття.

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестрову роботу (мінімум 48, максимум 80 балів) та підсумкової контрольної роботи (мінімум 12, максимум 20 балів).

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	Підсумкова контрольна робота	Підсумкова оцінка з дисципліни
Мінімум	48	12	60
Максимум	80	20	100

7.2 Організація оцінювання:

Семестрова робота		Семестрова кількість балів	
		Min – 48 балів	Max – 80 балів
Аудиторна робота: усна доповідь на семінарі, доповнення, участь в дискусіях	До тем: 3, 6, 8, 13 протягом семестру. У разі відсутності студента на занятті, теми необхідно відпрацювати в письмовому вигляді	«9» x 4 = 36	«15» x 4 = 60
Індивідуальна самостійна робота	До теми 1: Підготовка реферату на тему: «Публікації з теми конфесійних війн в контексті європейської історії у творах вітчизняних дослідників: минуле і сьогодення»	«6» x 1 = 6	«10» x 1 = 10

Тест-контрольна робота	До тем 2, 4, 5, 7, 9, 10, 11, 12, 14	«6» x 1 = 6	«10» x 1 = 10
Підсумкова контрольна робота		«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
Підсумкова оцінка дисципліни		60	100

Критерії оцінювання:

1. Аудиторна робота:

Усна доповідь

15 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу

14 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, але недостатньо аргументовано його викладає, по можливості конструктивно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу

13-12 балів – студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

11-10 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

9 балів – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді.

Доповнення / участь в дискусіях

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

2 бали – доповнення змістовне

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

2. Індивідуальна самостійна робота:

10 балів – студент у повному обсязі володіє опрацьованими джерелами, вільно та аргументовано презентує їх потенціал, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість здійсненого дослідження

9 балів – студент у повному обсязі володіє опрацьованими джерелами, але недостатньо аргументовано їх розкриває, по можливості конструктивно виявляє зміст поставлених у роботі завдань

8 балів – студент у достатньому обсязі володіє опрацьованими джерелами, вільно їх розкриває, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставлених у роботі завдань; допускаються несуттєві неточності

7 балів – в цілому володіє опрацьованим матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідні джерела; у роботі містяться суттєві неточності

6 балів – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його розкриває, недостатньо виявляє зміст поставлених завдань; у роботі містяться суттєві помилки.

3. Тест-контрольна робота:

Тест-контрольна робота дозволяє оцінити певний обсяг знань, якими володіє студент і те, наскільки ці знання є систематизованими. Вона укладена таким чином, що студент при умові відвідування лекцій і належної самостійної підготовки в семестрі в змозі відповісти мінімум на п'ять запропонованих питань.

10 балів – студент дав правильні відповіді на усі питання тесту.

9 балів – студент неправильно відповів тільки на одне питання тесту.

8 балів – студент дав неправильну відповідь на два питання тесту.

7 балів – студент дав неправильну відповідь на три питання тесту.

6 балів – студент дав неправильну відповідь на чотири питання тесту.

7.3 Шкала відповідності:

Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙНИХ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.**

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	самостійна робота
Частина 1. Питання пропедевтики. Конфесійні війни середньовічної епохи.				
1.	Тема 1. Конфесійні війни: дискусійні питання термінології, хронології та дослідницьких рецепцій.	2		4
2.	Тема 2. Хрестові походи (кінець XI – XIII століття).	2		4
3.	Тема 3. Джерела з історії Першого і Четвертого хрестових походів («Постанова Клермонського Собору», «Історія франків, що завойовували Єрусалим», «Єрусалимська історія» та інші).		2	6
4.	Тема 4. Альбігойські війни (1209-1229 рр.).	2		4
5	Тема 5. Християнська Реконкіста Іспанії та Португалії.	2		6
6.	Тема 6. «Пісня про мого Сіда» як пам'ятка епохи Реконкісти.		2	4
Частина 2. Конфесійні війни в контексті епохи абсолютизму.				
7.	Тема 7. Релігійний характер громадянської війни у Франції (1562-1598)	2		4
8.	Тема 8. Події Варфоломійської ночі у романі П. Меріме «Хроніки часів Карла IX».		2	4
9.	Тема 9. Повстання іконоборців в Нідерландах проти іспанської Корони. (1566-1609)	1		4
10.	Тема 10. Протестанти проти католиків: конфесійні війни в Британії другої половини XVI ст.	1		4
11.	Тема 11. Тридцятирічна війна в Німеччині (1618-1648 рр.).	2		4
12.	Тема 12. Пуританська революція в Англії (1640-1669 рр.).	2		4
13.	Тема 13. Дж. Беньян «Подорож паломника» (частина I).		2	4
14.	Тема 14. Славна революція в Англії 1688 – 1689 рр. як перемога релігійного плюралізму. Тест-контрольна робота.	2		6
15.	Підсумкова контрольна робота	2		
	ВСЬОГО	20	8	62

Загальний обсяг **90 год.**, в тому числі:

Лекцій – **20 год.**

Семінари – **8 год.**

Самостійна робота – **62 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Арон Р. Мир і війна між націями. – К.: Юніверс, 2000. – 688 с.
2. Бедуел Г. Історія Церкви / пер. з франц. Г. Григорович. – Львів: Свічадо, 2000. – 295 с.
3. Говард М. Війна в Європейській історії. – К.: Мегатайс, 2000. – 168 с.
4. Дейвіс Н. Європа: Історія / Пер. з англ. П. Тарашук, О. Коваленко. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001.– 1463 с.

5. Історія західноєвропейського середньовіччя. Хрестоматія: навч. посіб. для студентів гуманітарних спец. вищих навч. закладів / упор. М.О. Рудь. – К.: Либідь, 2005. – 656 с.
6. Меріме П. Хроніка з часів Карла IX / Пер. з франц. С. Буда. – Львів: Бузок, Редакційні системи, 2015. – 192 с.
7. Пісня про мого Сіда. Пісня про Роланда: Епічні поеми. Героїчний епос / Упоряд. Л. Федорів. – Львів: Червона калина, 2002. – 276 с.
8. Bunyan J. The Pilgrim's Progress. – Minneapolis: Desiring God, 2014. – XLIII, 195 p.
9. Crommwell's Soldier's Catechism: written for the encouragement and instruction of all that have taken up arms, especially the common soldiers. – London: Elliot Stock, 1900. – 28 p.

Додаткова:

1. Ададуrow В. Історія Франції. Королівська держава та творення нації (від початків до кінця XVIII століття). – Львів: вид-во УКУ, 2002. – 412 с.
2. Блок М. Феодальне суспільство. – К.: Всесвіт, 2001. – 528 с.
3. Дженкінс С. Стисла історія Європи. Від Перикла до сьогодення. – К.: КМ-Букс, 2021. – 384 с.
4. Дюбі Ж. Доба соборів: Мистецтво та суспільство 980-1420 років / Пер. з фр. – К.: Юніверс, 2003. – 320 с.
5. Історія середніх віків. Художньо-історична хрестоматія. – Одеса: Університет Ушинського, 2019. – 410 с.
6. Ле Гофф Ж. Середньовічна уява / Пер. з фр. Я. Кравця. – Львів: Літопис, 2007. – 350 с
7. Лінч Дж.Г. Середньовічна церква. Коротка історія / Пер. з англ. В. Шовкуна. – К.: Основи, 1994. – 492 с.
8. Острогорський Г. Історія Візантії / пер. з нім. А. Онишка. – Львів: Літопис, 2002. – 608 с.
9. Пасічник О.С. Релігійні війни в Європі XVI-XVII ст. як наслідок Реформації // Софія. Гуманітарно-релігієзнавчий вісник. 2018. – Випуск 6. – С. 40-42.
10. Реформація-500: загальноєвропейський та український контекст: Альманах / Упоряд. О. Киричук, М. Омельчук, І. Орлевич. – Львів: Видавничий відділ Львівського музею історії релігії, Логос, 2017. – 112 с.
11. Шалагінов Б. Зарубіжна література. Від античності до початку XIX сторіччя. – К.: Вид. дім «КМ академія», 2004. – 360 с.
12. Ashton R. Radical Puritans in England, 1550-1660. – London-New York: Longman, 1990. – 112 p.
13. Ashton R. Reformation and Revolution, 1558-1660. – London: Granada, 1984. – XX, 503 p.
14. Atiya A.S. The Crusade: Historiography and Bibliography. – Bloomington: Indiana University Press, 1962. – 170 p.
15. Besançon A. L'image interdite. Une histoire intellectuelle de l'iconoclasme, Paris: Fayard, 1994. – Vol. I. – 526 p.
16. Blake E. O. The Formation of the «Crusade Idea» // Journal of Ecclesiastical History. – 1970. № 21. – P. 11-31.
17. Bonnaud-Delamare R. La convention regionale de paix d'Albi de 1191 // Paix de Dieu et guerre sainte en Languedoc au XII siecle. Cahiers de Fanjeaux. – 1969. – № 4. – P. 91-101.
18. Burleigh J.H.S. A Church History of Scotland. – Edinburgh: Hope Trust, 1983. – 456 p.
19. Contamine Ph. L'idée de guerre a la fin du Moyen Age: aspects juridiques et ethiques // Academie des Inscriptions et Belles-Lettres. Comptes rendus des seances. 1979. – P. 70-86.
20. Grousset R. L'Épopée des Croisades. – Paris: Editions Perrin-Plon, 1996. – 324 p.
21. Duke A., Spicer A. Dissident Identities in the Early Modern Low Countries. – London: Routledge, 2009. – 336 p.
22. Eales J. Puritans and Roundheads: The Harleys of Brampton Bryan and the Outbreak of the English Civil War. – Cambridge: Cambridge University Press, 1990. – XVIII, 225 p.
23. Febvre L. Le problème de l'incroyance au XVIe siècle. La religion de Rabelais. – Paris: Albin Michel, 1942. – XXVII, 547 p.
24. Febvre L. Au Coeur Religieux du XVIe Siecle. – Paris: SEVPEN, 1968. – 358 p.
25. Freedberg D. The Power of Images: Studies in the History and Theory of Response. – Chicago: The University of Chicago Press, 1989. – 560 p.
26. Histoire et dictionnaire des guerres de religion (1559-1598) / A. Jouanna, D. Biloghi, J. Boucher. – Paris: Robert Laffont, Coll. Bouquins, 1998. – 1528 p.

27. Iconoclasm and Painting in the Revolt of the Netherlands, 1566-1609. – Oxford University D. Phil. thesis, 1979; reprinted. – New York: Garland, 1988. – XVI, X, 290 p.
28. Images of English Puritanism. A Collection of Contemporary Sources, 1589-1646 / Ed. by L. Sasek. Baton Rouge. – London: Louisiana State University Press, 1989. – 369 p.
29. Leonard E.G. Le Protestant francais. – Paris: Presses Universitaires de France , 1953. – 316 p.
30. Morrill J. The Religious Context of the English Civil War // Transactions of the Royal Historical Society. 5th Series. – 1984. – № 34. – P. 155-178.
31. Parker K.L. The English Sabbath. A Study of Doctrine and Discipline from the Reformation to the Civil War. – Cambridge: Cambridge University Press, 1988. - 250 p.
32. Religion and Society in Early Modern England: A Sourcebook / Ed. by D. Cressy, L. A. Ferrell. – London: Routledge, 1996. – VIII, 215 p.
33. Russell C. The Causes of the English Civil War. – Oxford: Clarendon Press, 1991. – 236 p.
34. Simpson A. Puritanism in Old and New England. – Chicago: The University of Chicago Press, 1955. – IX, 125 p.
35. Syvan E. L'Islam et la croisade. Ideologic et propaganda dans les reactions musulmanes aux croisades. – Paris: Librairie d'Amerique et d'Orient, 1968. – 222 p.
36. White P. Predestination, Policy and Polemic: Conflict and Consensus in the English Church from the Reformation to the Civil War. – Cambridge: Cambridge University Press, 1992. – XIV, 336 p.
37. Willemart P. Les croisades. Mythe et realite de la guerre sainte. – Paris: Verviers Gérard, 1972. – 316 p.